

KOMUNIKAT z BADAŃ

NR 32/2016

ISSN 2353-5822

Ekologia w energetyce – deklaracje i postawy

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

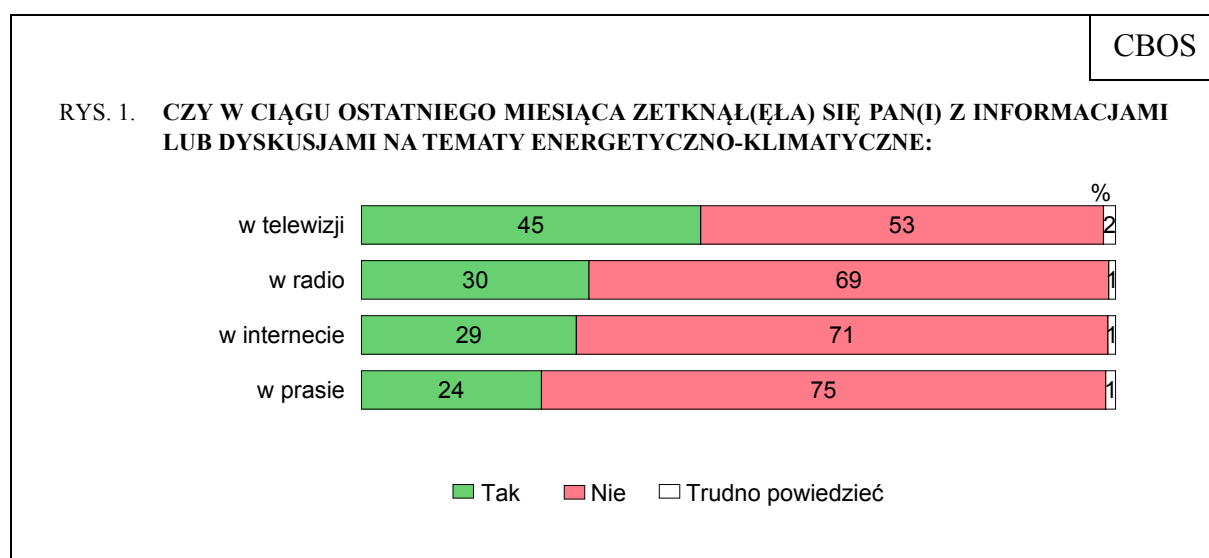
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Energia jest niezbędna do życia. Nie umiemy, nie jesteśmy w stanie bez niej funkcjonować, zarówno w wymiarze prywatnym, domowym, jak i globalnym. Spalanie węgla, ropy i gazu nie jest jednak obojętne dla środowiska i klimatu. Alternatywą są odnawialne źródła energii – uznawane za bezpieczniejsze, tańsze i bardziej perspektywiczne. Ale czy Polacy poparliby ekologię w energetyce, jeśli musieliby za nią więcej płacić? Czy dostrzegają wagę problemów będących następstwem korzystania z konwencjonalnych źródeł energii? I wreszcie – czy te sprawy w ogóle są dla nich ważne i interesujące?

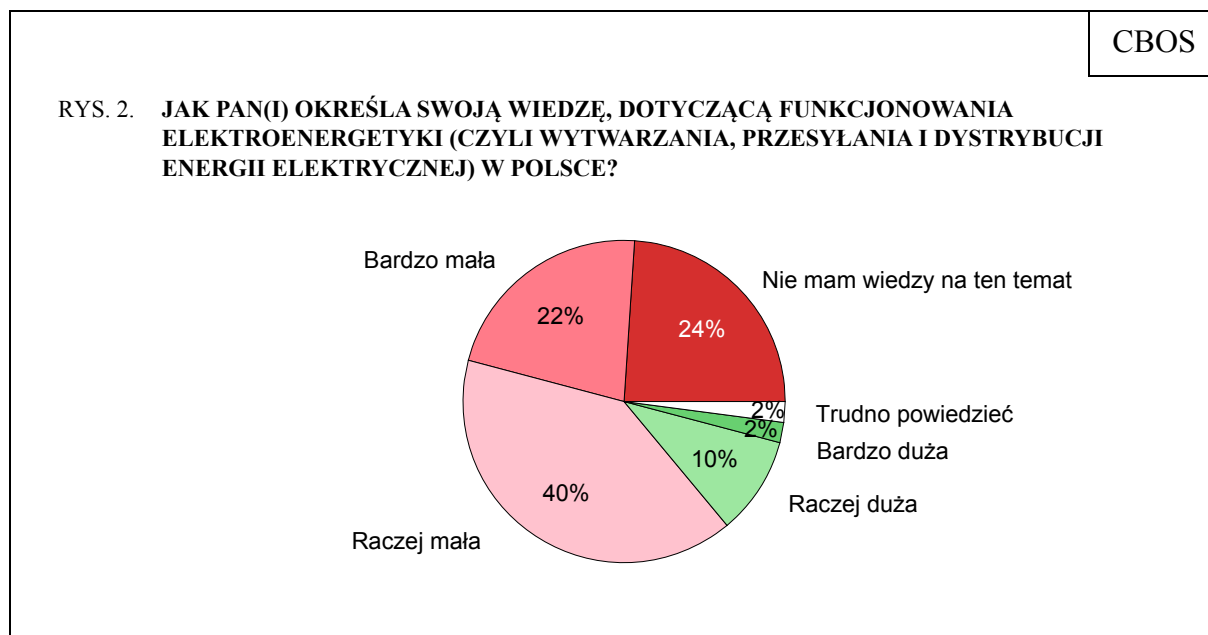
Informacje dotyczące energetyki docierają do odbiorców przede wszystkim za pośrednictwem telewizji – ponad dwie piąte ankietowanych deklaruje, że w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie¹ zetknęli się w telewizji z tematyką dotyczącą energetyki bądź klimatu. Inne media mają w tym zakresie znacząco mniejszą siłę przekazu: blisko jedna trzecia respondentów wskazuje w tym kontekście radio, podobna grupa – internet, a tylko niespełna jedna czwarta badanych – prasę.

¹ Badanie przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 21–28 stycznia 2016 roku na liczącej 992 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Badanie zrealizowano we współpracy z Collegium Civitas.

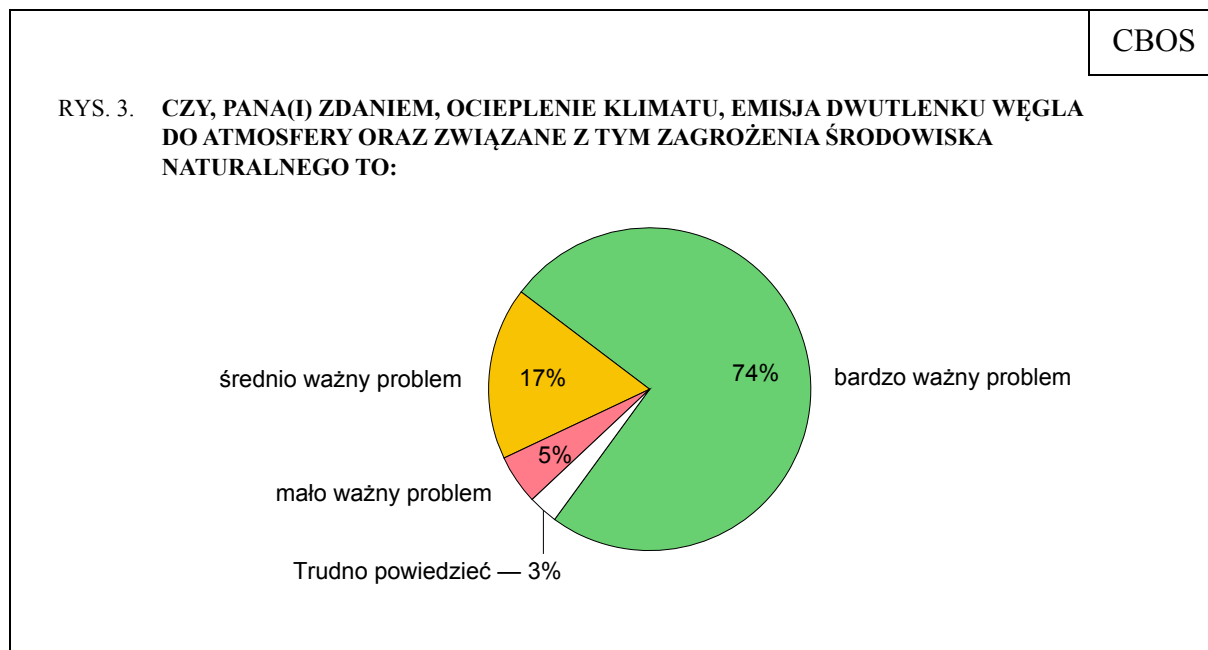
Zdecydowana większość (80%) osób mających w ostatnim miesiącu kontakt z informacjami bądź dyskusjami medialnymi na tematy energetyczno-klimatyczne ocenia je jako interesujące dla siebie. Odsetek takich ocen rośnie wraz z poziomem wykształcenia, sprzyja mu także wyższy status zawodowy i materialny.

Relatywnie duże zainteresowanie tematyką energetyczną, o jakim można wnioskować pośrednio na podstawie uzyskanych danych, może mieć swoje źródło w ograniczonej wiedzy Polaków na ten temat. Zapytani wprost, jak oceniają swoją wiedzę dotyczącą funkcjonowania elektroenergetyki, rozumianej jako wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucja energii elektrycznej w Polsce, respondenci w zdecydowanej większości stwierdzają, że wiedzą na ten temat niewiele (62%) lub w ogóle nic (24%).

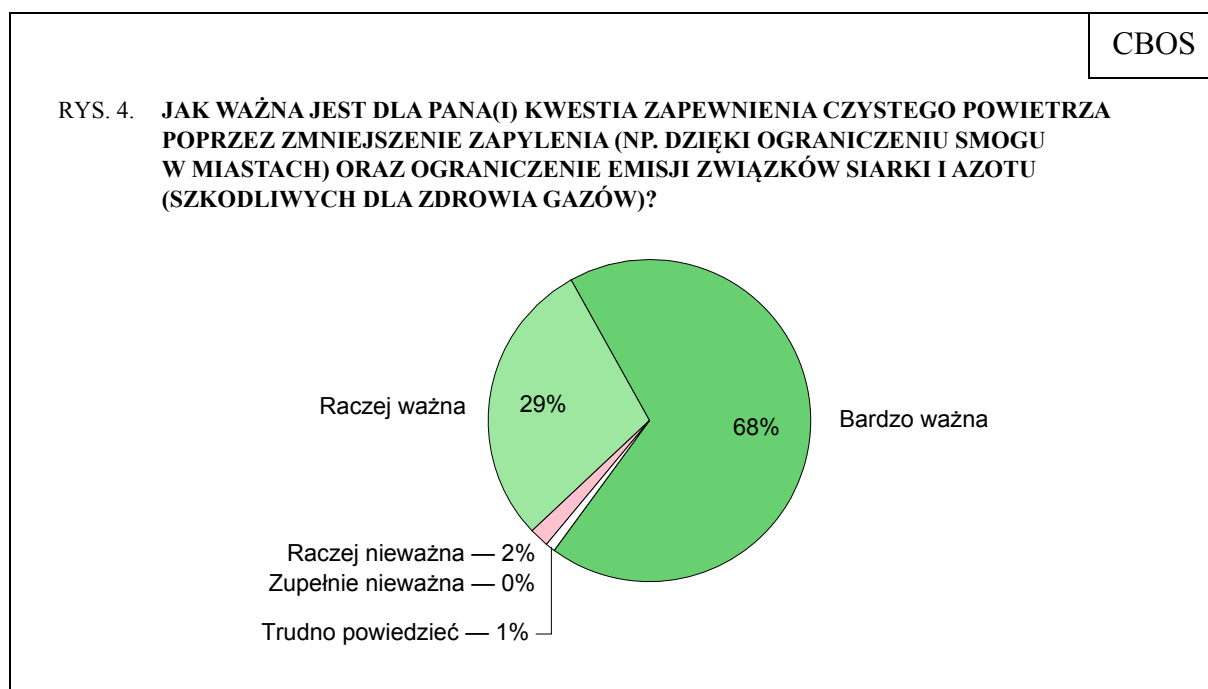
Odsetek pozytywnych ocen w omawianej kwestii (wiedza „bardzo duża” i „raczej duża”) rośnie wraz z wykształceniem, sięgając 23% wśród badanych z wyższym wykształceniem (dla porównania: wśród osób z wykształceniem podstawowym – 4%). Lepiej poinformowani w porównaniu z innymi – według własnej oceny – są mieszkańcy dużych miast oraz osoby o wysokim statusie zawodowym i materialnym. Zdecydowanie częściej za dobrze poinformowanych w kwestiach energetycznych uważają się mężczyźni (21%) niż kobiety (4%).

Blisko trzy czwarte badanych ocenia, że zagrożenia środowiska naturalnego związane z ociepleniem klimatu i emisją dwutlenku węgla do atmosfery są bardzo ważnym problemem, 17% respondentów uznaje je za „średnio ważny problem”. Jedynie 5% Polaków bagatelizuje tę kwestię, uważając ją za „problem mało ważny”.

Interesujące jest, że w przypadku tak postawionego pytania czynnikiem najsilniej różnicującym opinie badanych są deklarowane poglądy polityczne. Postrzeganie zagrożeń środowiska naturalnego związanych z ociepleniem klimatu i emisją dwutlenku węgla w kategoriach „bardzo ważnego problemu” jest tym częstsze, im bardziej na lewo sytuują się identyfikacje polityczne: lewica – 83%, centrum – 77%, prawica – 68%. Osoby lokujące swoje sympatie polityczne bliżej prawej strony w większym stopniu niż podzielające światopogląd lewicowy skłonne są do uznania omawianego problemu za „średnio ważny” (odpowiednio 21% i 13%) bądź „mało ważny” (odpowiednio 8% i 2%).

Ocena wagi kwestii zapewnienia czystego powietrza, poprzez zmniejszenie zapylenia oraz ograniczenie emisji związków siarki i azotu, nie dzieli badanych w sposób znaczący. Ponad dwie trzecie respondentów postrzega ten problem jako „bardzo ważny” ze swojego punktu widzenia, kolejne 29% – jako „raczej ważny”.

Ta jednomyślność wydaje się jednak pozorna, a w omawianej kwestii istnieje jakościowa różnica pomiędzy oceną „bardzo ważna” a „raczej ważna”. Uznanie kwestii zapewnienia czystego powietrza za umiarkowanie ważną („raczej ważna”) może mieć w części przypadków charakter jedynie deklaracyjny i być wyrazem swego rodzaju poprawności politycznej. Wskazuje na to fakt, że – w porównaniu z deklarującymi „bardzo dużą” rangę problemu – osoby podzielające taki pogląd:

- przywiązują jednocześnie mniejszą wagę (bądź nie przywiązują jej w ogóle) do tego, skąd pochodzi energia, z której korzystają w swoim gospodarstwie domowym;
- rzadziej skłonne byłyby ponosić dodatkowe koszty w zamian za korzystanie z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, niemającej negatywnego wpływu na czystość powietrza.

Tabela 1

Czy z Pana(i) punktu widzenia ważne jest, z jakiego źródła (konwencjonalnego czy odnawialnego) pochodzi energia elektryczna, której używa Pan(i) w swoim mieszkaniu, czy też nie jest to ważne?	Jak ważna jest dla Pana(i) kwestia zapewnienia czystego powietrza poprzez zmniejszenie zapylenia (np. dzięki ograniczeniu smogu w miastach) oraz ograniczenie emisji związków siarki i azotu (szkodliwych dla zdrowia gazów)?				
	Bardzo ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zupełnie nieważna	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Jest to bardzo ważne	33	9	11	0	22
Jest to raczej ważne	40	40	11	0	14
Jest to raczej nieważne	18	31	53	0	17
W ogóle nie jest to ważne	7	12	17	100	17
Trudno powiedzieć	2	8	8	0	30

Pominięto odmowy odpowiedzi

Tabela 2

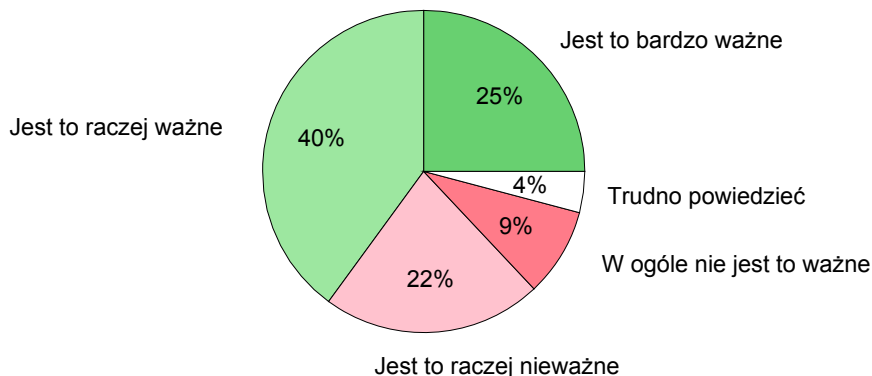
O ile więcej był(a)by Pan(i) skłonny(a) płacić za energię elektryczną, gdyby była to energia ze źródeł odnawialnych?	Jak ważna jest dla Pana(i) kwestia zapewnienia czystego powietrza poprzez zmniejszenie zapylenia (np. dzięki ograniczeniu smogu w miastach) oraz ograniczenie emisji związków siarki i azotu (szkodliwych dla zdrowia gazów)?				
	Bardzo ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zupełnie nieważna	Trudno powiedzieć
	w procentach				
– do 5% więcej	37	30	24	0	0
– o 6–10% więcej	14	13	13	0	0
– o 11–15% więcej	3	3	0	0	0
– powyżej 15% więcej	2	0	0	0	0
Nie był(a)bym skłonny(a) płacić więcej za energię ze źródeł odnawialnych	39	48	63	100	68
Trudno powiedzieć	5	6	0	0	32

Pominięto odmowy odpowiedzi

Subiektywna ocena rangi problemu zapewnienia czystego powietrza rośnie wraz z ocenami materialnych warunków życia. Większą wagę przywiązują do tej sprawy osoby o poglądach lewicowych niż identyfikujący się z prawicą. Na tle innych grup wyróżnionych przez zmienne społeczno-demograficzne relatywnie najniższą wagę do kwestii czystego powietrza przywiązują respondenci najmłodszy oraz uczniowie i studenci (w obu grupach 50% wskazań odpowiedzi „bardzo ważna” wobec 68% wśród ogółu badanych).

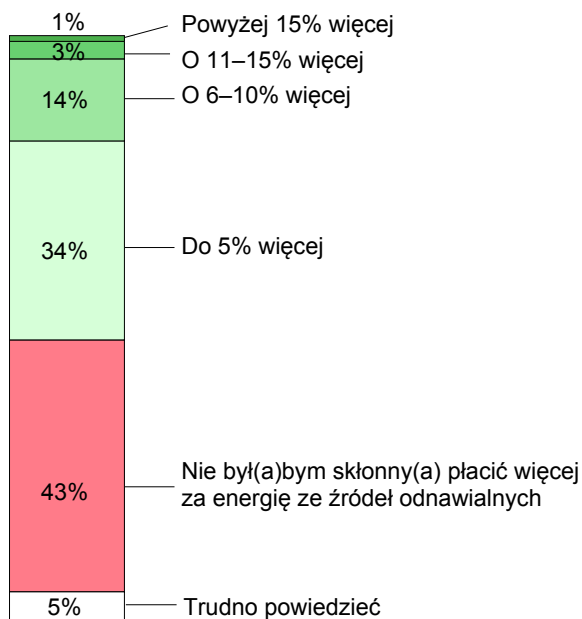
Generalnie, kwestia, z jakiego źródła (konwencjonalnego czy odnawialnego) pochodzi energia elektryczna używana w mieszkaniu, jest ważna dla blisko dwóch trzecich Polaków. Przypisywanie tej sprawie dużej wagi jest tym częstsze, im lepsze oceny własnych materialnych warunków życia.

RYS. 5. CZY Z PANA(I) PUNKTU WIDZENIA WAŻNE JEST, Z JAKIEGO ŹRÓDŁA (KONWENCJONALNEGO CZY ODNAWIALNEGO) POCHODZI ENERGIA ELEKTRYCZNA, KTÓREJ UŻYWA PAN(I) W SWOIM MIESZKANIU, CZY TEŻ NIE JEST TO WAŻNE?

Nieco ponad połowa badanych (52%) deklaruje, że byliby skłonni płacić więcej za energię, gdyby była to energia pochodząca ze źródeł odnawialnych. Wśród tych osób większość (34% ogółu) akceptuje podniesienie opłaty za energię odnawialną o nie więcej niż 5%. W sumie blisko co piąty respondent deklaruje gotowość płacenia za „zieloną energię” o co najmniej 6% więcej niż obecnie.

RYS. 6. O ILE WIĘCEJ BYŁ(A)BY PAN(I) SKŁONNY(A) PŁAĆ ZA ENERGIĄ ELEKTRYCZNĄ, GDYBY BYŁA TO ENERGIA ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH?

Gotowość do ponoszenia wyższych opłat za energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych deklarują w największym stopniu osoby, dla których ważne jest, z jakiego źródła pochodzi energia wykorzystywana przez nie w codziennym życiu.

Tabela 3

O ile więcej był(a)by Pan(i) skłonny(a) płacić za energię elektryczną, gdyby była to energia ze źródeł odnawialnych	Czy z Pana(i) punktu widzenia ważne jest, z jakiego źródła (konwencjonalnego czy odnawialnego) pochodzi energia elektryczna, której używa Pan(i) w swoim mieszkaniu, czy też nie jest to ważne?				
	Jest to bardzo ważne	Jest to raczej ważne	Jest to raczej nieważne	W ogóle nie jest to ważne	Trudno powiedzieć
	w procentach				
– do 5% więcej	44	36	26	23	23
– o 6–10% więcej	17	17	10	4	3
– o 11–15% więcej	3	3	3	1	4
– powyżej 15% więcej	1	1	1	1	0
Nie był(a)bym skłonny(a) płacić więcej za energię ze źródeł odnawialnych	33	35	57	66	54
Trudno powiedzieć	2	8	3	5	16

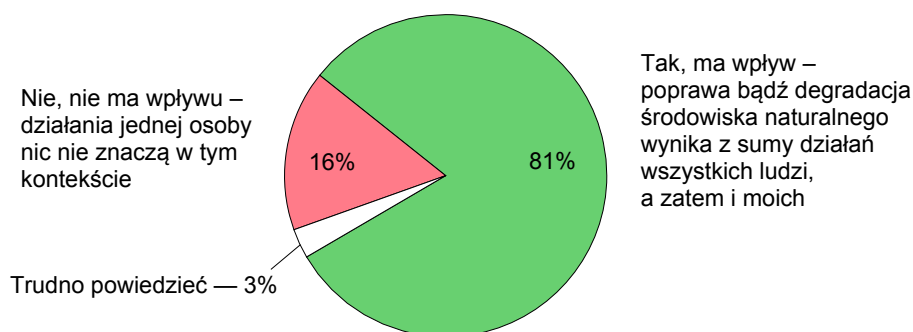
Niechęć do ponoszenia dodatkowych opłat w zamian za możliwość korzystania z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych jest odwrotnie proporcjonalna do poziomu wykształcenia: w grupie badanych z wykształceniem podstawowym deklaruje ją 57%, wśród badanych legitymujących się wykształceniem wyższym – jedynie 28%. Absolwenci wyższych uczelni częściej w porównaniu z innymi gotowi byliby ponosić wyższe opłaty z tego tytułu. Ważnym czynnikiem wpływającym na deklaracje badanych w omawianej kwestii jest też poziom dochodów na osobę w rodzinie i ocena materialnych warunków życia – większą skłonność do ponoszenia dodatkowych opłat w zamian za możliwość korzystania z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych znajdujemy wśród osób lepiej sytuowanych i zadowolonych ze swojego poziomu życia.

Gotowość do ponoszenia wyższych opłat za energię pochodzącą z OZE² częściej deklarują osoby identyfikujące się z lewicą niż badani o poglądach prawicowych.

Zdecydowana większość (81%) Polaków ma świadomość osobistego wpływu na stan środowiska naturalnego; tylko 16% ogółu badanych podziela pogląd, zgodnie z którym działania jednej osoby nic nie znaczą w tym kontekście.

² OZE – odnawialne źródła energii.

RYS. 7. JAK PAN(I) OCENIA, CZY PAN(I) OSOBIŚCIE I PANA(I) SPOSÓB ŻYCIA MA WPŁYW NA STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO?

Najważniejszym czynnikiem modyfikującym poczucie osobistego wpływu na stan środowiska naturalnego jest wykształcenie: im wyższy poziom wykształcenia, tym częściej wyrażane jest przekonanie, że każdy z nas „dokłada swoją cegiełkę” do poprawy bądź degradacji środowiska naturalnego.

Uzyskane dane pozwalają na wyodrębnienie i scharakteryzowanie grupy prezentującej spójną postawę proekologiczną w odniesieniu do energetyki (wysoką świadomość energetyczną). Przyjęliśmy, że wyznacznikami takiej postawy są następujące czynniki, występujące łącznie:

- przywiązywanie bardzo dużej wagi do kwestii zapewnienia czystego powietrza poprzez zmniejszenie zapylenia oraz ograniczenie emisji szkodliwych dla zdrowia gazów;
- postrzeganie w kategoriach bardzo ważnego problemu zagrożeń dla środowiska naturalnego, wynikających z ocieplenia klimatu i emisji dwutlenku węgla do atmosfery;
- poczucie osobistego wpływu na poprawę bądź degradację środowiska naturalnego;
- przywiązywanie bardzo dużej wagi do tego, z jakiego źródła (konwencjonalnego czy odnawialnego) pochodzi wykorzystywana w gospodarstwie domowym energia elektryczna;
- gotowość do ponoszenia wyższych kosztów w zamian za możliwość korzystania z energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Osoby o tak zdefiniowanym proekologicznym nastawieniu do energetyki stanowią 12% ogółu badanych. Zdecydowanie przeważają wśród nich kobiety (62%). W stosunku do rzeczywistego rozkładu wykształcenia w populacji Polaków, wśród cechujących się postawą proekologiczną w odniesieniu do energetyki mamy nadreprezentację osób z wykształceniem wyższym (31%). Za główny czynnik konstytuujący tę grupę należy jednak uznać zadowolenie z własnych materialnych warunków życia – wśród osób charakteryzujących się podwyższoną wrażliwością na kwestie ekologiczne w energetyce zdecydowaną większość (71%) stanowią badani oceniający własne warunki życia jako „dobre”.

Polacy interesują się kwestiami dotyczącymi energetyki. Dostrzegają zagrożenia dla środowiska będące następstwem korzystania z konwencjonalnych źródeł energii i uważają te problemy za ważne. Wyrazem poparcia dla „czystej energii” jest deklarowana przez co drugiego Polaka gotowość do ponoszenia wyższych opłat za możliwość korzystania z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Postawą proekologiczną w odniesieniu do energetyki cechują się przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem, zadowolone ze swych materialnych warunków życia.

Opracowała
Magdalena GWIAZDA